

Enligt sändlista

Inrättande av naturvårdsområdet Bornsjön, Botkyrka, Salem och Södertälje kommuner.

(5 bilagor)

BESKRIVNING AV NATURVÅRDSOMRÅDET

<u>Namn</u>	Naturvårdsområdet Bornsjön
<u>Objektsnummer</u>	0128-03-001
<u>Kommuner</u>	Botkyrka, Salem och Södertälje
<u>Registerområde</u>	Salems kommun
<u>Socknar</u>	Botkyrka, Salem och Östertälje
<u>Fastigheter</u>	Se bilaga 4
<u>Naturgeografisk region</u>	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken (nr 24)
<u>Kulturgeografisk region</u>	Mälardalens odlingsbygder
<u>Lägesbeskrivning</u>	Naturvårdsområdet ligger i nordvästra hörnet av Södertörn, cirka 20 km väst-sydväst om Stockholms centrum och cirka 5 km nordost om Södertälje
<u>Topografiska kartor</u>	10 I Stockholms SV (108 1)
<u>Ekonomiska kartor</u>	108 40, 108 41, 108 42, 108 30, 108 31 och 108 32
<u>Area</u>	Cirka 4 610 ha (46,1 km ²)
<u>Därav landarea</u>	Cirka 3 820 ha (38,2 km ²)
<u>Markägare</u>	Stockholm Vatten AB, Stockholms stad (kommun), Botkyrka kommun, ASSI DOMÄN försäljning AB och Salems församling (jfr fastighetsförteckning, bilaga 4).
<u>Naturvårdsförvaltare</u>	Stockholm Vatten AB

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

GRUND FÖR BESLUTET

Bakgrund

Länsstyrelsens arbete att skydda Bornsjöområdet kan ses som ett led i att säkerställa vardera ett större grönområde i fyra väderstreck runt Storstockholm. Järvafältet och Tyresta-Åva har tidigare skyddats, önskvärt är att även Bornsjöområdet och Bogesundslandet skyddas. Skyddet av dessa fyra områden kan också ses som ett uttryck för en strävan att hushålla med naturresurser och att tillämpa ett långsiktigt tänkande med ekologisk grundsyn, en strävan som bl.a. kommer till uttryck i Regionplane- och trafikkontorets planeringsunderlag "Storstockholms gröna bälte"(1990).

Statens naturvårdsverk hemställde hos Länsstyrelsen redan 1969 att frågan om ett skydd av Bornsjöegendomarna borde tas upp till prövning. Bakgrunden var skrivelser från borgarrådet Gösta Agrenius och Styrelsen för Stockholms-traktens Hembygds-krets med begäran om skydd av Bornsjöområdet med anledning av planer på exploatering av stora delar av Bornsjöområdet. Bornsjöområdets mycket höga värden från vattenvårds- och vattenförsörjningssynpunkt, liksom områdets mycket höga värden från naturvårds-, kulturmiljö- och friluftslivssynpunkt framhölls. Bornsjöområdet borde bevaras och planerna på en större exploatering, den s.k. "Bornsjöstaden", borde omgående skrinläggas.

Hotet mot Bornsjöområdet avklingade dock efterhand och den s.k. "Bornsjöstaden" kom aldrig att förverkligas.

Behovet av en tryggad vattenförsörjning för Stockholm, där Bornsjön spelar en viktig roll som reservvattentäkt och som alternativ till Mälaren, insågs tidigt och mycket framsynt redan i början på 1900-talet. Under årens lopp, med början 1899, har mark i Bornsjöns omgivning förvärvats och ett systematiskt arbete har lagts ned på att skydda Bornsjöns vattenkvalitet, bl.a. genom förbud att beträda Bornsjöns vattenyta, fastställelse av vattenskyddsområde kring Bornsjön med skyddsföreskrifter (1988, 1989), restriktioner för de areella näringarna (jordbruk, skogsbruk) etc.

Trots detta finns tecken som tyder på en försämring av vattenkvaliteten i Bornsjön. Syrehalterna har minskat i djupvattnet och fosformängderna i hela vattenmassan har ökat. Åtgärder i sjöns tillrinningsområde och ett luftningsaggregat, som togs i drift 1987, har dock medfört att mätvärdena åter blivit bättre.

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

Stockholm Vatten AB förvärvade under 1993 Bornsjöegendomarna från staden och är fr.o.m. den 1 januari 1994 ägare till dessa egendomar.

I Länsstyrelsens förslag till avgränsning ingick från början ett större område som avsågs skyddas som naturvårdsområde.

Länsstyrelsens beslut om slutlig avgränsning har påverkats av framförda remissynpunkter och en ur naturvårdsynpunkt mer praktisk och välmotiverad avgränsning har gjorts. Länsstyrelsen har nu valt att lägga naturvårdsområdets gränser i norr vid Mälarstranden, i söder utmed gränsen mot vägområdet och den barriär Europaväg E 20 utgör, i väster i huvudsak utmed gränsen för Stockholm Vatten AB:s markinnehav och i öster i huvudsak utmed gränsen mot vägområdet till den väg som leder till Norsborgs vattenverk (jfr bilaga 1).

Allmän beskrivning av området

Bornsjöområdet ligger ett par mil sydväst om Stockholm och utgör det nordvästra hörnet av Södertörn, gränsande direkt till Mälaren och Södertäljeviken. Europaväg E 20 passerar genom Bornsjöområdets sydligaste delar.

Bornsjöområdet kan karaktäriseras som ett sprickdalslandskap och ett kulturlandskap av omisskännlig Sörmländsk prägel - bygden kring Bornsjön hör till det vackraste Stockholmstrakten har att erbjuda. Modernt skött åkermark, vackra f.d. hagmarker med stort inslag av ek och hassel och lummiga skogspartier präglar kulturlandskapet som dominerats av ett flertal herrgårdar under historisk tid.

I Bornsjöområdet finns också omfattande barrskogsområden, delvis starkt kuperade hällmarksområden, delvis blockrika, typiska för Södertörnsområdet. På några ställen, bl.a. en del öar i Bornsjön, har nästan inga skogliga ingrepp gjorts åtminstone sedan början av 1900-talet.

Geologiskt utmärks området av kraftiga förkastningssprickor i en relativt fattig gnejsgranitberggrund. Bornsjön utgör ett gott exempel på en förkastningssjö med i huvudsak branta stränder. Största djupet är cirka 18 m. De lösa jordlagren består i huvudsak av morän och postglaciala leror. Av geologiskt intresse är en del av Uppsalaåsen i området mellan sjöarna Aspen och Bornsjön. Här återfinns exempel på getryggformade åssträckor, åsgropar, strandhak och strandvallar.

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

I centrum av Bornsjöegendomarna ligger Bornsjön, en måttligt näringsrik sjö med ett vatten av god kvalitet. Bornsjön (yta cirka 6,7 km²) och Tullan (yta cirka 0,8 km²), även denna sjö med bra vattenkvalitet, upptar tillsammans nästan hela sjöarealen inom naturvårdsområdet.

Bornsjöområdet är praktiskt taget helt opåverkat av nyare bebyggelse. Större delen av Mälarens stränder, Bornsjöns, Tullans och några mindre sjöars och viltvattens stränder är opåverkade av bebyggelse och i regel tillgängliga för besökare.

Bornsjön, känd för sin fina vattenkvalitet och på betryggande avstånd från den expanderande storstadsregionen, var huvudanledningen till att Stockholm stad köpte in inte bara sjön utan i stort sett hela dess tillrinningsområde (cirka 5 000 ha) i början på 1900-talet. Alltsedan år 1904 har Bornsjön utnyttjats som vattentäkt för Norsborgs vattenverk.

Stockholms tingsrätt, vattendomstolen, lagligförklarade ytvattentäkten Bornsjön och lämnade Stockholms kommun genom dess vatten- och avloppsverk (numera Stockholm Vatten AB) tillstånd att med utnyttjande av ytvattentäkten Bornsjön för vattenförsörjningsändamål bortleda följande mängder vatten: 25 000 m³/dygn i medeltal per år, dock högst 150 000 m³ under ett och samma dygn, motsvarande i medeltal 10 Mm³ under ett år; för det fall att råvattnet i Mälaren är otjänligt för framställning av konsumtionsvatten, högst 200 000 m³ under ett och samma dygn och högst 30 Mm³ per år. (Dom i Stockholms tingsrätt, Vattendomstolen, den 27 april 1984, nr DVA 24 i målet VA 63/83).

Bornsjövattnet har betydelse inte bara som en del av kapaciteten vid Norsborgs vattenverk utan även som säkerhet, reservvattentäkt, vid t.ex. en akut förorening av Mälarevattnet. Bornsjöområdet är också ett viktigt hydrologiskt referensområde och kan i framtiden få ökad betydelse för forskning och miljöövervakning.

Jord- och skogsbruket i Bornsjöområdet bedrivs med restriktioner och hänsyn till vattenvårdsintressen, viltvård, kulturminnesvård och rörligt friluftsliv. Naturvårdsområdet omfattar cirka 4 600 ha varav åkerarealen uppgår till cirka 800 ha och produktiv skogsmark till cirka 2 250 ha. Huvuddelen av jordbruksmarken är utarrenderad.

Vid Vällinge gård har hemvärdet sedan 1942 sin stridsskola med tillhörande skjutfält och övningsområden. Tillträde till övningsområdet är begränsat.

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

Inom Bornsjöområdet har utvecklats ett art- och individrikt djurliv, till stor del betingat av att området lämnats oexploaterat och därmed flera ostörda miljöer finns kvar. Fredandet av Bornsjön har också haft stor betydelse, liksom viltvårdande åtgärder i området.

I Bornsjöområdet finns gott om älg, rådjur, hare, grävling m.fl. Bland lite mindre vanliga arter kan nämnas fiskgjuse och storlom, som i Bornsjöområdet har en relativt tät förekomst. Även andra fågelarter, knutna till äldre, orörda skogsbestånd finns. I Bornsjöområdets kulturlandskap är näktergalen vanlig. Sankmarkerna kring sjöar och vattendrag i området har stor betydelse inte minst för fågel, groddjur och reptiler. I Bornsjöområdet har för övrigt den värmekrävande hasselsnoken påträffats. Arten har här en av sina nordligaste utposter.

Ur kulturmiljösynpunkt är Bornsjöområdet ett av länets intressantaste och fornminnesrikaste områden. Den första bosättningen skedde redan under stenåldern då Mälaren och Bornsjön var havsvikar och endast ett antal öar och skär fanns i området. Under bronsåldern, då större sammanhängande landområden höjt sig ur havet, skedde en mer omfattande kolonisation av området. Ett flertal gravar, skärvtenshögar m.m. vittnar om var bebyggelsen legat. Längs Bornsjöns södra strand vid Bergaholm, Skårby och Fågelsta finns ett stort antal rösen och stensättningar från bronsåldern. Vid Ladvik finns hällristningar med skeppsmotiv.

Även järnåldern är rikt representerad med ett mycket stort antal gravfält, de största vid Bergaholm och Söderby. Flera fornborgar finns också i området, anlagda på strategiska platser för bygdens skydd och försvar, bl.a. vid Männö, Hallsta, Skansberget m.fl. ställen.

Vid den vikingatida boplatsen i Talby har rika fynd gjorts. Förutom vardagliga föremål och verktyg som använts för järnbearbetning har även en silverskatt påträffats.

Fyra vikingatida runstenar finns bevarade i området kring Bornsjön. Stenarna representerar två ornamentala stilar, dels mellanskandinavisk stil som var vanligast norr om Mälardalen (Bergaholmsstenen), dels sydsnkandinavisk stil huvudsakligen förekommande söder om Mälardalen (Oxelbysten och runstenen vid Nedre Söderby).

Det kulturlandskap vi idag ser i Bornsjöområdet har i hög grad präglats av de större hemman och herrgårdar som haft ett dominerande inflytande på landskapets utformning under historisk tid.

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

Bland sevärdheterna i området kan nämnas Salems kyrka vid södra delen av Bornsjön i romansk stil, påbörjad på 1100-talet och ombyggd vid flera tillfällen, Sturehofs slott från 1781, bruksmiljön vid Vällinge med anor från 1500- och 1600-talet, herrgården Bergaholm från 1700-talet samt ett flertal andra, äldre gårdar och torp från 1700- och 1800-talet. Välbesökt är den välbevarade parstugan vid Lundby från 1700-talets början.

För friluftslivet utgör Bornsjöområdet ett tätortsnära grönområde med förvånansvärt höga och allsidiga kvaliteter. Området tilltalar å ena sidan dem som föredrar ett landskap med prägel av kulturbygd och med ett stort antal kulturhistoriska sevärdheter, å andra sidan dem som föredrar att vistas i ostörda, naturnära miljöer och uppleva det rika djurlivet.

Bornsjöområdet är relativt lättillgängligt och ligger inom cykelavstånd för boende i de sydvästra förorterna. Flera vägar och stigar går genom området. Åtskilliga mindre vägar är dock stängda för biltrafik men passar utmärkt för cykling eller promenader.

Mälarens stränder kan användas för bad, däremot är det inte tillåtet att bada i Bornsjön, färdas med båt på sjön eller vintertid beträda sjöns is.

Periodvis kan inte heller skjutfältet och övningsområdena vid Vällinge stridsskola beträdas.

Utöver en del parkeringsplatser, rastplatser, stigar, stängselgenomgångar etc. finns inga egentliga anläggningar för friluftslivet. Syftet med naturvårdsområdet är bl.a., att hålla området lätt tillgängligt för den typ av friluftsliv som inte kräver särskilda anläggningar. Friluftsliv som har behov av särskilda anläggningar, t.ex. golf, go-cart m.fl. strider i regel mot syftet med naturvårdsområdet och skyddsintressena för Bornsjön som vattentäkt och måste därför lokaliseras till andra områden.

Hushållning med naturresurser

Områdets behandling i kommunernas översiktsplaner

Bornsjön är reservvattentäkt för Storstockholm och är som sådan av största betydelse för Stockholmsområdets vattenförsörjning om södra delen av Mälaren skulle förorenas.

Vattenskyddsområdets föreskrifter fastställdes av Länsstyrelsen i beslut den 19 maj 1988. Regeringen avtog i beslut den 12 oktober 1989 överklagandena av Länsstyrelsens beslut. Avgränsningen av vattenskyddsområdet överensstämmer

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

i stort med tillrinningsområdet för Bornsjön (jämför Bilaga 2).

Området runt sjön är av riksintresse för kulturminnesvården och delar av området är av riksintresse för naturvården (NRL 2:6). Området ingår även i det s k gröna bältet enligt regionplanen. Bornsjön med omgivning har där pekats ut som betydelsefullt biologiskt kärnområde. Bornsjöområdet ingår också i en av grönkilarna i "Storstockholms gröna kilar"; Regionplane- och Trafikkontorets rapport (1992).

Även Mälaren med strandområden är enligt naturresurslagens bestämmelser av riksintresse med hänsyn till områdenas samlade natur-, kultur- och friluftsvården (NRL 3:1-2).

Ovannämnda intressen redovisas utförligare i Botkyrka, Salem och Södertälje kommuners översiktsplaner.

De delar av naturvårdsområdet som ligger i **Botkyrka kommun** redovisas i kommunens översiktplan (antagen jan 1991) i huvudsak som bevarandeområde (område 1:7 Sturehov-Hammarby-Älvesta).

För en mindre del (området 1:6 Draget-Gråbo) föreslår dock kommunen i översiktsplanen att en utbyggnad av bostäder bör kunna ske om det är förenligt med vattenskyddsintresset och övriga bevarandeintressen. Länsstyrelsen påtalade i granskningsyttrandet att en exploatering av detta område kan komma i konflikt med vattenskyddsintresset och med riksintressen inom Bornsjöområdet.

Länsstyrelsen anser att föreslaget naturvårdsområde tillvaratar de allmänna intressen som bör värnas och att förordnandet för den del som ligger i Botkyrka kommun visserligen strider mot kommunens intentioner men dock ligger i linje med Länsstyrelsens granskningsyttrande.

De delar av naturvårdsområdet som ligger i **Salems kommun** redovisas i huvudsak som bevarandeområde i kommunens översiktplan (antagen nov 1990). Inom delområde K9 (Hallinge) sägs dock att det kan bli aktuellt att anlägga en golfbana om jordbruksdriften upphör. Detta står i strid med de föreskrifter som föreslås gälla för naturvårdsområdet. Länsstyrelsen påtalade i granskningsyttrandet för översiktsplanen att en golfbana på dessa marker, dels kan vara olämplig med hänsyn till vattenskyddsintresset, dels kan vara oförenlig med riksintresset för kulturminnesvård. Länsstyrelsen anser därför att föreslaget naturvårdsområde tillvaratar de allmänna intressen som bör värnas inom området.

Det föreslagna naturvårdsområdet genomkorsas enligt översiktsplanen av reservat för dels en ny större elkraftled-

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

ning dels en planerad naturgasledning. Dessa framtida ledningssträckningar bedöms dock vara förenliga med naturvårdsområdet. Länsstyrelsen skall enligt föreskrifterna för naturvårdsområdet pröva framtida ledningssträckningar. (Länsstyrelsens tillstånd krävs för framdragning av mark- eller luftledning.)

Länsstyrelsen anser att ett förordnande om naturvårdsområde för den del som ligger inom Salems kommun står i överensstämmelse med kommunens översiktsplan och Länsstyrelsens granskningsyttrande. Förordnandet säkerställer på så sätt översiktsplanens intentioner.

Endast en begränsad del av naturvårdsområdet ligger i **Södertälje kommun**. Detta område redovisas i översiktsplanen (antagen sept 1990) som värdefullt kulturområde som bör bevaras. Det föreslagna naturvårdsförordnandet står således i överensstämmelse med översiktsplan och säkerställer planens intentioner.

Regionplan 1992

I regionplanen anges området Viksberg-Bornsjön som ett bevarandeområde. För att ge handlingsberedskap för en eventuell introduktion av naturgas anges reservat för stamledningar som berör vissa bevarandeintressen. Reservaten bedöms dock vara förenliga med naturvårdsområdet men skall prövas av Länsstyrelsen (jämför ovan).

Länsstyrelsen anser att ett förordnande om naturvårdsområde står i överensstämmelse med regionplanen och säkerställer dess intentioner i Bornsjöområdet.

Samråd

Inrättandet av naturvårdsområdet Bornsjön har föregåtts av samråd (remiss) med Statens naturvårdsverk, berörda markägare, kommuner, arrendatorer m.fl., bl.a Stockholm Vatten AB, Stockholms kommun, ASSI DOMÄN Försäljnings AB, Salems församling, Vägverket Region Stockholm, Vattenfall AB, SGU, SLU, försvaret, naturskydds- och hembygdsföreningar.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 19 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar Länsstyrelsen det område som markerats på bifogad karta (bilaga 1) som naturvårdsområde.

Samtidigt upphäver Länsstyrelsen sitt tidigare beslut om samråd enligt 20 § naturvårdslagen för två mindre delområden inom naturvårdsområdet (Länsstyrelsens beslut den 25 januari 1989, Dnr 11.1292-7-88).

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

NAMN

Naturvårdsområdets benämning skall vara **BORNSJÖN**.

ÄNDAMÅLET MED NATURVÅRDSOMRÅDET

Ändamålet med naturvårdsområdet är att i Storstockholms omedelbara närhet bevara ett större, oexploaterat områdes nuvarande karaktär med en levande kulturbygd och med varierad natur där ett ekonomiskt jord- och skogsbruk bedrivs med stor hänsyn till naturvårds-, kulturminnesvårds- och vattenvårdsintressen. Samtidigt säkerställs ett område av mycket stor betydelse för det rörliga friluftslivet och som exkursionslokal för undervisning i naturvård och ökat miljömedvetande.

Jordbruk, skogsbruk och rörligt friluftsliv skall bedrivas med ömsesidig hänsyn inom naturvårdsområdet. Allmänhetens möjligheter till ett icke-anläggningsbundet friluftsliv skall underlättas.

Ett antal delområden av särskilt stort värde vad gäller fauna-, flora- och kulturminnesvård skall ges tillräckligt skydd.

FÖRESKRIFTER FÖR NATURVÅRDSOMRÅDET

För att trygga ändamålet med naturvårdsområdet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 10 och 19 §§ naturvårdslagen och 9 och 22 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan under A-D angivna föreskrifter skall gälla för naturvårdsområdet.

A Föreskrifter med stöd av 19 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och andra sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturvårdsområdet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täktverksamhet (schakta, spränga eller vidtaga liknande åtgärder) som väsentligen kan förändra områdets topografi eller dräneringsförhållanden. Utan hinder av förbudet får dock nuvarande täktverksamhet av husbehovskaraktär väster om Norsborgs vattenverk även fortsättningsvis bedrivas. Utan hinder av föreskriften får åtgärder utföras för underhåll av befintligt väg- och ledningsnät

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

2. uppföra ny byggnad, dock med undantag för byggnad som krävs för jordbrukets eller skogsbrukets behov eller enstaka ny byggnad som komplettering till befintliga husgrupper eller sådan byggnad som ersätter nedbrunnen eller på annat sätt förstörd byggnad. Anläggningar för vattentäktens skydd samt anordningar för mätning och provtagning får dock uppföras
3. anlägga golfbana, campingplats, småbåtshamn eller liknande anläggningar
4. sprida kemiska bekämpningsmedel eller handelsgödsel på skogsmark och naturbetesmark

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

5. odla energiskog
6. anordna upplag eller avfallstipp annat än för tillfälligt behov (t ex vägunderhåll)
7. överföra jordbruksmark till skogsmark genom plantering
8. anlägga eller väsentligt ändra väg, stig eller parkeringsplats
9. anlägga brygga
10. uppföra större mast, antenn eller liknande
11. avverka skog eller utföra andra skogliga åtgärder utöver vad som anges i bifogad skötselplan. Föreskriften skall inte utgöra hinder att underhålla och utföra skogliga åtgärder intill transformatorstation och utefter befintliga ledningsgator och vägar
12. avverka större, solitära lövträd i odlingslandskapet eller i Sturehovs parkanläggning
13. dra fram mark- eller luftledning med undantag av intern ledningsdragning inom sammanhållen bebyggelse
14. uppföra vilthägn, anlägga viltvatten eller dämna upp för att återskapa våtmark/översilningsmark

Föreskrifterna enligt ovan skall inte hindra att de åtgärder som anges i bifogad skötselplan utförs eller att tomtmark används och sköts på normalt sätt.

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

B Föreskrifter med stöd av 19 § naturvårdslagen angående markägares och andra sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att trygga ändamålet med naturvårdsområdet förpliktas markägare och andra sakägare med särskild rätt till marken tåla att de åtgärder vidtas, som anges i bifogad fastställd skötselplan (bilaga 3), likaså att tåla att organiserat friluftsliv i vissa fall bereds möjlighet att bedrivs inom delar av naturvårdsområdet (efter samråd med naturvårdsförvaltaren alternativt efter tillstånd från Länsstyrelsen).

C Föreskrifter med stöd av 10 och 19 §§ naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom naturvårdsområdet

Utöver föreskrifter i lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, hacka, spränga, rista, måla eller dylikt
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, skada vegetationen i övrigt t.ex. genom att gräva upp ris, örter, gräs, mossor eller lavar
3. framföra motordrivet fordon (även snöskoter) annat än på anvisade vägar
4. medvetet störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller i berg nära boplatser, fånga eller döda däggdjur, fåglar, krä- och groddjur
5. tälta, ställa upp husvagn, släpvagn eller liknande mer än två dygn på samma plats. Avsikten med förbudet är inte att inskränka eller försvåra HVSS:s utbildningsverksamhet. Avsteg från förbudet kan medges efter samråd med naturvårdsförvaltaren
6. rida annat än på vägar, stigar och områden som särskilt anvisats
7. cykla i terrängen utanför anlagda vägar
8. klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

9. anordna organiserade orienteringstävlingar, orienteringsträning, motionslopp eller liknande aktiviteter utan samråd med naturvårdsförvaltaren. För större, organiserade aktiviteter (mer än 100 deltagare) och anordnande av start-/målplats och parkering krävs Länsstyrelsens tillstånd
  10. bedriva organiserad lägerverksamhet utan samråd med naturvårdsförvaltaren
  11. anordna rallytävlingar eller liknande aktiviteter utan samråd med naturvårdsförvaltaren
  12. förtöja eller förankra båt längre tid än två dygn på samma plats
  13. sätta upp skylt, tavla, plakat, affisch eller liknande med undantag av informationsskyltar, ingående i vård och förvaltning av området
- D Föreskrifter med stöd av 9 och 22 §§ naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen
1. Naturvårdsförvaltaren skall vara Stockholm Vatten AB. Vid förvaltningen av naturvårdsområdet skall samråd fortlöpande äga rum med Länsstyrelsen och berörda markägare
  2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 3). Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

IKRAFTTRÄDANDE

Reservatsföreskrifterna under A-D träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen enligt uppgift på den utkom från trycket i Länets författningssamling.

ÖVRIGA FÖRESKRIFTER

Vattenskyddsområde

Vattenskyddsområde för ytvattentäkten Bornsjön med tillhörande skyddsbestämmelser, fastställda genom Länsstyrelsens beslut den 19 maj 1988 med stöd av 19 kap 2 och 3 §§ vattenlagen och i regeringsbeslut den 12 oktober 1989.

Inom vattenskyddsområdet (större delen av naturvårdsområdet, jämför bilaga 2) gäller följande bestämmelser till

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

skydd för ytvattentäkten Bornsjön.

Bebyggelse

§ 1

Inom vattenskyddsområdet är det förbjudet att uppföra ny sammanhållen bebyggelse och nyetablera industriell verksamhet.

Anläggning som för uppvärmning av fastighet tillgodogör värme ur mark, vatten eller luft (värmepump) får inte utföras utan tillstånd av Länsstyrelsen.

Avlopp

§ 2

Avloppsvatten får inte släppas ut på marken, i grunden eller i diken utan att godkända skyddsanordningar vidtagits. Avloppsvatten från de vid beslutet om vattenskyddsområde befintliga avloppsanläggningarna får dock släppas ut i nuvarande omfattning om innehavarna inom två år från beslutet vidtar de särskilda åtgärder som vid Stockholms va-verks kontroll av anläggningarna visar sig nödvändiga på grund av innehållet i skyddsföreskrifterna. Stockholms va-verk svarar för kostnaderna av dessa särskilda åtgärder. Om tvist uppstår skall ärendet hänskjutas till Länsstyrelsen för avgörande.

Gödselhantering m.m.

§ 3

Förvaring av fast och flytande spillning från djurstallar samt pressvatten från ensilageanläggningar skall, oberoende av djurstallars och ensilageanläggningarnas storlek, ske så att yt- och grundvattnet inte förorenas. Förvaringsanläggningarna skall vara täta och ha tillräcklig kapacitet. Deras innehåll får inte genom bräddning, t.ex. vid regn, strömma ut på eller i marken. Skyddsanordningar skall utföras enligt i varje särskilt fall lämnade anvisningar.

Naturgödsel och andra gödselmedel samt skadedjursbekämpnings-, växtskydds-, dammbindnings- och isupptyningsmedel får användas i den omfattning varom överenskommelse träffas mellan å ena sidan ägare av eller nyttjanderättshavare till berörda fastigheter, väghållare o.d. samt å andra sidan Stockholms va-verk. Om tvist uppstår skall ärendet hänskjutas till Länsstyrelsen för avgörande.

Upplag, nedgrävning

§ 4

Inom skyddsområdet får inte läggas upp eller grävas ned

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

sådant avfall, material eller annat som kan förorena yt- eller grundvattnet.

Ändring av avrinningsförhållanden

§ 5

Sådana ingrepp i jord- och berggrund som kan medföra ändring av yt- eller grundvattnets avrinning får inte företas.

Schaktnings- och täktverksamhet

§ 6

Grus-, sand-, ler- och bergtäkt samt större schaktnings- och fyllningsarbeten, t.ex. för byggande av väg, inom skyddsområdet får inte ske utan Länsstyrelsens medgivande.

Skyltar

§ 7

Det åligger vattentäktens huvudman att sätta upp informationsskyltar på väl synlig plats invid de vägar som leder in i eller genom skyddsområdet. Skyltningen skall utföras enligt Statens naturvårdsverks anvisningar. Annars mark får tas i anspråk för detta.

Övrigt

§ 8

Större ansamlingar av husvagnar, tält, materiel, djur, människor o.d. får inte organiseras inom skyddsområdet utan Länsstyrelsens medgivande.

Tvätt av fordon får inte utföras vid eller i närheten av vattendrag, sjöar och andra vattenområden inom skyddsområdet.

Utöver dessa föreskrifter gäller bl.a. vad som sägs i lagen (1982:821) och förordningen (1982:923) om transport av farligt gods, förordningen (1961:568) om brandfarliga varor, och de av Statens industriverk i anslutning till förordningen utfärdade tillämpningsföreskrifterna (SIND-FS 1981:3) och lagen (1985:426) och förordningen (1985:835) om kemiska produkter.

Förekommande spill eller läckage som utgör risk för vattenförorening skall omedelbart anmälas till räddningskåren, tel 90 000, till berörd miljö- och hälsoskyddsnämnd samt Stockholms va-verk.

Miljövårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

Allmänna bestämmelser

Överträdelse av skyddsbestämmelserna kan föranleda ansvar enligt 21 kap 1 § vattenlagen.

Undantag från dessa föreskrifter kan medges endast om syftet med vattenskyddsområdet inte motverkas.

Länsstyrelsens beslut gäller med omedelbar verkan.

(Anmärkning 1): Från den 1 januari 1990 har Stockholm, Vatten AB övertagit den verksamhet som dessförinnan bedrevs av Stockholms va-verk.

(Anmärkning 2): Regeringen, Miljö- och energidepartementet, avslög i ett beslut den 12 oktober 1989 (nr 4-1978/88) överklagandena av Länsstyrelsens beslut.

Beträdnadsförbud, Bornsjön

Envar, som icke erhållit tillstånd av Stockholms va-verk (numera Stockholm Vatten AB) eller eljest äger rätt därtill, förbjudes att beträda Bornsjön. Såsom villkor för tillämpningen av förbudet gäller att gulmålade tavlor med uppgift om fridlysningen finns uppsatt vid sjöns stränder och på andra lämpliga ställen.

Föreskriften gäller alltsedan 1920 och återfinns i Stockholms läns författningssamling 1990:1, kapitel 4, punkt 256.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 5.

Miljövrårdsenheten
Anders Plenker-Tind
Direkttel 08-785 46 09
Direktfax 08-651 57 50

1995-02-03

231-1991-1467
0128-03-001

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit Länsöverdirektör Birgitta Isaksson Pérez, beslutande, miljövrårdsdirektör Svante Pekkari, länsarkitekt Eva Gyllensvärd, länsantikvarie Jan-Bertil Schnell, avdelningsdirektör Anders Nylén, länsassessor Fredrik Denecke samt byrådirektör Anders Plenker-Tind, föredragande.

Birgitta Isaksson Pérez

Anders Plenker-Tind

Bilagor

1. Karta över naturvrårdsområdet
2. Karta över Bornsjöns skyddsområde
3. Skötselplan för naturvrårdsområdet
4. Fastighetsförteckning
5. Hur man överklagar

SÄNDLISTA

Bornsjön med omgivningar

TECKENFÖRKLARING

- Busshållplats
- Vägbom
- Parkering
- Stockholms stads f.d. markinnehav
- Tunnelbana

Skala 1:50 000

1 cm på kartan motsvarar 500 m i terrängen

STOCKHOLMS VA-VERK

Stockholms Fastighetskontor

Lantmäteriet
Stockholms län

Göckänd ur sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriet 1998-06-05
Ur topografiska kartan från Lantmäteriet. Medgivande 88. 312

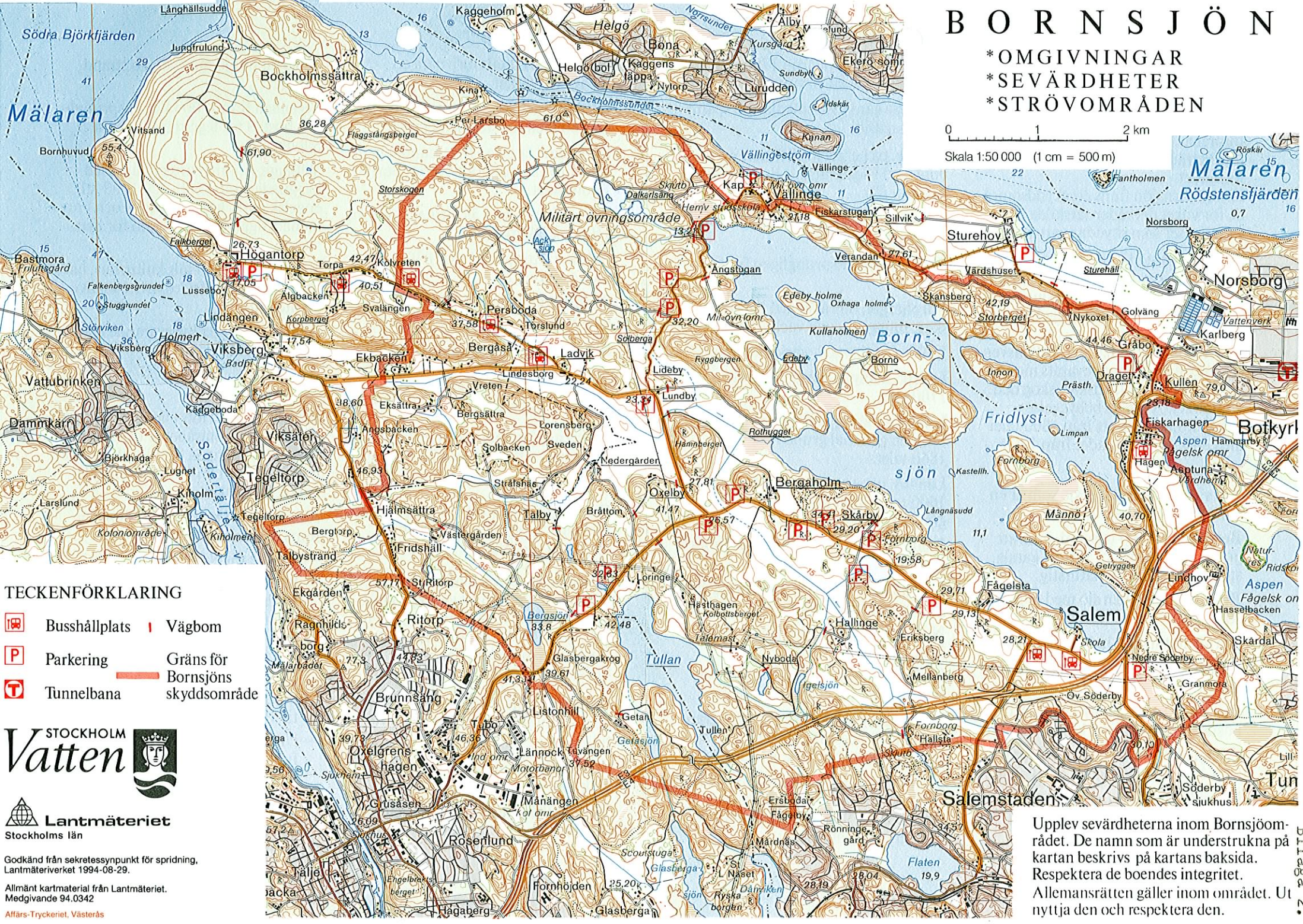
 = Gräns för naturvårdsområdet.

BORN SJÖN

- * OMGIVNINGAR
- * SEVÄRDHETER
- * STRÖVOMRÅDEN

0 1 2 km

Skala 1:50 000 (1 cm = 500 m)

TECKENFÖRKLARING

- Busshållplats
- Väg bom
- Parkering
- Gräns för Bornsjöns skyddsområde
- Tunnelbana

Lantmäteriet
Stockholms län

Godkänd från sekretessynpunkt för spridning,
Lantmäteriverket 1994-08-29.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriet.
Medgivande 94.0342

Affärs-Tryckeriet, Västerås

Upplev sevärdheterna inom Bornsjöområdet. De namn som är understrukna på kartan beskrivs på kartans baksida. Respektera de boendes integritet. Allemansrätten gäller inom området. Ut nyttja den och respektera den.